

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל
הלילות ובר' לפי שבלינה הזה לנו עושים ענינים
מורים על היותנו בני חורין ועושים ענינים אחרים
להפך מורים על היותנו עבדים נכנעים צווים
ושפלים כי הנה בכל הלילות אין לנו נוהגין למצול
קודם הסעודה אפי' פעם אחת והלילה הזה ב'
פעמים וזה מורה על היותנו בני חורין כיון שאנחנו

אוכלים המאכל עם הקוני המצולים כי זהו ממערי
החשובים ומאד א' יראה שהיבך שבכל הלילות לנו
אוכלים חמץ או מנה כל אדם כפי רצונו מצלי חיוב
והלילה הזה כולו מנה בחיוב וזה מורה על עבדים
שהמנה הוא לחם עוני ומאכל העבדים והעמלים כמו
שפרש"י וכן בכל הלילות לנו אוכלין שאר ירקות
בתנשיל מרוקח ובשת ובלילה הזה כולו מרור כמו
שהוא חי ולא מבושל ומצלי פת וזהו ג"כ סימן עבדות
ועניות גדול עוד נעשה בהפך זה שבכל הלילות
כו' בין מסובין הלילה הזה כלנו מסובין וזה יורה על
היותנו ב' כיון שאנחנו כקטן כגדול אוכלין בהסיבה
כצדוד גדול ולפי שע"פ שני עדים יקום הדבר הביא
על העבדות שני העדים הם ועל החירות השנים
האחרים: שבכל הלילות אין אנו מטבילין וזו

עבדים היינו לפרעה במצרים ולכן נעשה אותם
הדברים המורים על העבדות ובלילה הזה
ג"כ הוציאנו ה' אלהינו משם והיינו בני חורין ולכן
נעשה אותן הדברים המורים על החירות כי בלינה
אחת בתחלה היינו עבדים ובסופה היינו בני חורין
ולכן לנו עושין הדברים ההפכיים האלה לזכרון
העבדות והחירות שהיינו בו בזה הלילה וזו היא
השונת שאלת מה נשתנה: ואלו לא הוציא הקב"ה